

Ghana og Norge samarbeider om havmiljø

AV KARI ØSTERVOLD TOFT

Ghana har vært samarbeidspartner på fiskeri-siden i Nansenprogrammet helt tilbake til 1981. For et par år siden ble det gjort store oljefunn på Ghanas kontinentalsokkel. Det var da naturlig å kopiere de gode erfaringene fra Angola med etablering av basislinjer for miljøtilstanden til havs og oppretting av overvåkingsprogram allerede før oljeutvinningen var kommet i gang.

Miljø samarbeidet mellom Ghana og Norge startet i 2009. Det første miljøtoktet ble gjennomført samme år og gjentatt både i april 2010 og 2011.

Ghana har en lang kystlinje og et produktivt havområde. Det tradisjonelle fisket er eneste næringsvei for mange små kystsamfunn, og fiskeri er derfor meget viktig for store deler av kystbefolkningen. Det store oljefunnet på ghanesisk sokkel, Jubilee-feltet, antas å være på størrelse med Statfjordfeltet i Norge, og skal etter planen være i drift mot slutten av dette året.

REDD FOR FØLGENE

Det foregår et intensivt trålfiske i ghanesisk farvann. Folk i Ghana er bekymret for at oljevirkningen skal virke negativt inn på fiskebestandene, arealbeslaget og den økende skipstrafikken som oljevirkningen fører med seg. Norge har mye kunnskap om sameksistens mellom fiskeri- og oljenæring. Dette er erfaringer som Ghana kan nyte godt av gjennom dialog med relevante norske institusjoner.

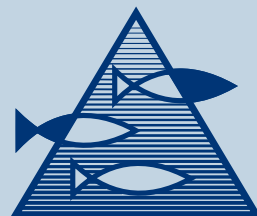
UNIKE GRUNNLAGSUNDERSØKELSER

Ved hjelp av forskningsfartøyet "Dr. Fridtjof Nansen" har vi samlet inn sedimentprøver fra havbunnen. Den norske aktivitetsforskriften for petroleumsvirksomheten og OSPARs retningslinjer for miljøovervåking av oljeindustrien har vært utgangspunktet for prøvetaking og analyser. Siden oljeindustrien ennå ikke har kommet skikkelig i gang i Ghana, har vi hatt en unik sjanse til å foreta grunnlagsundersøkelser. Det har gitt kunnskap om miljøtilstanden før oljeindustrien starter og gode muligheter for å kartlegge hvordan miljøet blir påvirket.

OM UTVIKLINGSSAMARBEIDET

Norge har samarbeidet med utviklingsland for å bidra til en bærekraftig utvikling av deres fiskerier siden 1975. "Dr. Fridtjof Nansen" har vært et viktig verktøy for utvikling og overvåking av fiskerier i samarbeidsland. Den første tiden ble fartøyet brukt til å finne nye fiskeforekomster for kyststater med store, lovende havområder. Midt på 1980-tallet

HAVFORSKNINGSINSTITUTTET
INSTITUTE OF MARINE RESEARCH

Ghana og Norge samarbeider om havmiljø

ble strategien endret, og fartøyet ble satt til å overvåke fiskeressursene i fiskerike områder hvor det også var et utstrakt fremmedfiske og liten kontroll med ressursene.

Ved Namibias uavhengighet i 1990 ble fartøyet satt inn som et element i en bred støtte til oppbygging av forskning og forvaltning i et område som var sterkt nedfisket etter mange år med overfiske fra oversjøiske nasjoner. I denne perioden, som også falt sammen med opprettelsen av flertallsstyre i Sør-Afrika, ble fartøyet og programmet også brukt til å stimulere til regionalt samarbeid rettet mot forvaltning av felles fiskeressurser i det sørlige Afrika.

Erfaringene ble ført over i et nytt globalt program med vekt på økosystembasert fiskeriforvaltning fra 2007. Programmet har en regional tilnærming, i første rekke i fire regioner i Afrika. Som i våre hjemlige farvann, er også fiskeressursene i Afrika i stor grad felles ressurser som vandrer sesongmessig mellom landene. Det er derfor viktig at fiskens vandringsmønster kartlegges og at landene samarbeider om regulering av fiskerierne slik at uttaket blir ansvarlig og bærekraftig.

INTERNASJONAL FORANKRING

FNs matvareorganisasjon FAO har i alle år vært en viktig samarbeidspartner i programmet. Siden 2007 har ledelsen av programmet lagt ved FAO i Roma, mens Havforskningsinstituttet i Norge er ansvarlig for driften av forskningsfartøyet og for gjennomføring av den vitenskapelige del av programmet, som inkluderer feltarbeid, vedlikehold av database, rådgivning og opplæring. Norad står for hovedfinansieringen, men betydelige bidrag kom tidligere fra FNs utviklingsfond (UNDP). Nå er FNs miljøfond (GEF) blitt en betydelig bidragsyter.

Nansenprogrammet har samarbeidet med Angola om oppbygging av fiskeriforskning og forvaltning siden 1985. Angola hadde allerede

da betydelig oljeutvinning til havs og det var ofte konflikter mellom fiskeri- og oljeinteresser. Miljøkonsekvensene av oljeutvinningen var dårlig kartlagt og det var liten overvåking av havmiljøet. "Dr. Fridtjof Nansen" ble i 2007 satt inn i et prøveprosjekt for å overvåke havmiljøet i oljeutvinningsområdene. Dette ble så vellykket at det resulterte i utviklingen av et systematisk overvåkingsprogram som nå skal finansieres av inntekter fra oljeutvinningen. Det norske initiativet Olje for Utvikling (OfU) har vært nøkkelen til å få dette programmet på plass.

FRAMTIDEN

Etterspørselen etter "Dr. Fridtjof Nansen" som plattform for miljøundersøkelser øker. Nigeria og Sao Tome har gått sammen om en felles forvaltning av dypvannsområder, og i mai skal "Dr. Fridtjof Nansen" gjennomføre en kartlegging av havmiljø og fiskeressurser i dette området.

Den nåværende fase av Nansenprogrammet avsluttes i 2011. Norad har innstilt overfor UD at programmet bør fortsette og at feltvirksomheten utvides til også å inkludere klimaovervåking av havmiljøet. Med en global oppvarming underveis stilles utviklingsland overfor store utfordringer både til lands og til havs. Mange utviklingsland vil ikke ha tilstrekkelig kapasitet til å overvåke miljøtilstanden i sine havområder med hensyn til effektene av global oppvarming. For å unngå at man har store blanke felt i det globale overvåkings-systemet, vurderes det nå om Norge vil kunne gi et bidrag til å opprettholde et slikt overvåkingsystem i samarbeid med FNs miljøfond GEF. FAO vil fortsatt lede programmet, mens det legges opp til at også andre FN-organer som Den internasjonale oseanografiske komité (IOC) og miljøprogrammet (UNEP) trekkes inn for å utnytte "Dr. Fridtjof Nansen" bedre som en felles plattform for innsamling av ressurs- og miljødata i de neste tiår.

Nordnesgaten 50
Postboks 1870 Nordnes
NO-5817 Bergen
Tel.: 55 23 85 00
Faks: 55 23 85 31

www.imr.no

HAVFORSKNINGSINSTITUTTET AVDELING TROMSØ

Sykehusveien 23
Postboks 6404
NO-9294 Tromsø
Tlf.: 77 60 97 00
Faks: 77 60 97 01

HAVFORSKNINGSINSTITUTTET FORSKNINGSSTASJONEN FLØDEVIGEN

Nye Flødevigveien 20
NO-4817 His
Tlf.: 55 23 85 00
Faks: 37 05 90 01

HAVFORSKNINGSINSTITUTTET FORSKNINGSSTASJONEN AUSTEVOLL

NO-5392 Storebø
Tlf.: 55 23 85 00
Faks: 56 18 22 22

HAVFORSKNINGSINSTITUTTET FORSKNINGSSTASJONEN MATRE

NO-5984 Matredal
Tlf.: 55 23 85 00
Faks: 56 36 75 85

AVDELING FOR SAMFUNNSKONTAKT OG KOMMUNIKASJON

Tlf.: 55 23 85 38
Faks: 55 23 85 55
E-post: informasjon@imr.no

FISKERIFAGLIG SENTER FOR UTVIKLINGSSAMARBEID

Tlf.: 55 23 86 90
Faks: 55 23 85 31

KONTAKTPERSONER

Åsmund Bjordal
E-post: asmund.bjordal@imr.no
Tlf: 55 23 86 90

Bjørn Serigstad
E-post: bjorn.serigstad@imr.no
Tlf: 55 23 69 64